

הכרך החמישי של הקובץ THE FIELD OF YIDDISH

The Field of Yiddish: Studies in Language, Folklore and Literature. Fifth collection, ed. David Goldberg, Evanston Illinois: Northwestern University Press, 1993, viii, 327 pp., Illustrations.

'הקובץ *The Field of Yiddish* (תחומה של יידיש) מציין את הנסיון הראשון להציג לעיני העולם המדעי, באמצעות לשון שאינה יידיש, מבחר מתוך המחקר בלשון יידיש, בפולקלור שלה ובספרותה, במסגרת מקובצת של כרך אחד. זהו הקובץ הראשון המבקש להציג את שלוש הדיסציפלינות, שראה אור מאז תום מלחמת העולם השנייה – בכל לשון שהיא, לרבות יידיש. אי לכך, מן הראוי לראות בכרך המוגש עתה לקוראים התחלה רעננה ונחוצה מאוד. כוונת המהדירים לראות בכרך זה ראשון בשורה של כרכים, בעלי היקף רב יותר הן בכמות הפרסומים והן בתחומי המחקר' (עמ' v).

במילים אלו פתח המנוח אוריאל וויזנרביץ בדיוק לפני 40 שנה, את הקדמתו לקובץ הראשון של המחזור הידוע היום היטב לכל המעוניינים בתחומה של יידיש. במבוא אל הכרך החמישי מצביע העורך דוד גולדברג על מבואו של אוריאל וויזנרביץ ומוצא בצדק בדברי העורך שקדם לו רמז ברור אל 'מסורת של קבצים רבי דיסציפלינאריים בתחומה של לשון יידיש, שקדמו לכרך זה' (עמ' vii).

The Field of Yiddish הוא אמנם היורש בלשון האנגלית, הן בהיקף והן ברמה, של פרסומים מן העבר, שדוד גולדברג מונה אותם: הפנקס (וילנה, 1912–1913), בני אונרז יידן (וארשה, 1924), פֵּילֶאָלֶאָגִישֶׁע שריפטן (וילנה, 1926–1929), פנקס (נייריאָרק, 1928), צײַטשריפט (מינסק, 1926–1929). כבר עתה ניתן להיווכח, שכתב־העת חוליות מתכוון במידה רבה להיות היורש בלשון העברית של אותה מסורת רבי־דיסציפלינארית חיונית.

דוד גולדברג כותב, שהוא מרוצה להגיש בקובץ החמישי 'בתחום הדיסציפלינות והמיתודולוגיות המיוצגות בו – המשך להגדרה המקיפה ביותר האפשרית של תחום מחקרי היידיש' (עמ' viii). והוא אמנם יכול היה לטעון, שהנה בקובץ החמישי

הולך ומתגשם 'ההיקף הרחב', שאוריאל וויזנרניך ייחל לו. הוא מכיר בפריחה הכמותית במחקריידיש בארבעים השנים האחרונות, אך אינו מציין את מידת ההתמחות הגוברת האופיינית לפריחה הזאת. הקובץ החמישי, למשל, מציג לפנינו מחקרים ספציפיים, המוגשים בלשון ובעגה הנחוצות לדיסציפלינות שלהם, אך אין הם קלים כלל לעיכול בשביל הקורא האינטליגנטי שאינו מומחה בתחומם. כתב-עת מדעי – בכל תחום חיוני שהוא – הנאבק על היקף שניתן לנשום בו, מבקש לשרת קהל קוראים מגוון, באשר מעטים הם הקוראים שיש להם רקע לרדת לטעמים ולעומקם של כל הנושאים הנחקרים ומתפרסמים בו.¹ כתב-עת בשנות ה-90, המוקדש למחקריידיש בתחום הלשון, הפולקלור והספרות, ייתקל בוודאי במתיחות הפנימית בין היקף החומר לבין מידת האפשרות להבינו. אך כל מי שדואג למחקר בידיש ואוהבו בשום אופן לא יצטער על נוכחות העבודות הספציפיות בקובץ.

ה-*The Field of Yiddish* היווה תמיד קרקע פוריה יותר למחקרי לשון ופולקלור מאשר למחקרי ספרות. רק החל מן הקובץ הרביעי (פילדלפיה, 1980) נכללו בין עורכיו ומשתתפיו חוקרי ספרות (דן מירון ורות וייס). וזה גם מובן ולגיטימי, שכל קובץ בא לשקף את עניינו המיוחד של העורך (ועל כן גם נמצא ב'חוליות' נטייה ברורה אל מחקרי ספרות ופולקלור). מתוך שמונה-עשר מאמרים, שנכתבו ע"י שישה-עשר מחברים בקובץ הראשון – ניתן למצוא רק שלושה המוקדשים למחקרי ספרות. ובין השלושה – אחד מוקדש לביבליוגראפיה, אחד אחוז בטקסטולוגיה והשלישי שזור בלינגוויסטיקה. אבל דווקא מאמר זה, 'על החרוז החופשי בשירת יידיש' של בנימין הרושובסקי, הוא תרומת מופת קלאסית, שמקוריותה לא הועמה ולא נס ליחה במשך ארבעים השנים שחלפו מאז. סוג מסויים של חוקרי ספרות בעלי השכלה לינגוויסטית עשוי לקרוא את כל המאמרים בקובץ הראשון ואת רוב המאמרים בכל הקבצים שיצאו לאור אחריו, ושבהם לא היתה הספרות מיוצגת אלא מעט מזעיר. מכל מקום, מלומדי הספרות והפולקלור לא היו יכולים להרגיש בבית בקבצים הראשונים של *The Field of Yiddish* ללא השכלה לינגוויסטית כלשהי, ואילו בקובץ החמישי הם היו מוצאים במספר מאמרים לשון בלתי מובנת להם לחלוטין, בבחינת '*Terra Incognita*'.

גם אם מעטים הם המאמרים בנושאי ספרות, הרי הם בעלי איכות. הערך הספרותי הבולט בקובץ השני (העורך: אוריאל וויזנרניך, האג 1965) הוא מסתו של חנא שמרוק על 'מתחת לגדר' של דער נסתר. מסה זו נזכרת להלן בדברי קוראים וחוקרים. הקובץ השלישי (עורכיו: מארווין הרצוג, ריטה דויד ואוריאל וויזנרניך, האג 1969) צמח מתוך כנס, שהוקדש לדיאלקטולוגיה של יידיש, וסטה מן המסורת של הרבדיסציפלינאריות. לא ניתן למצוא בקובץ זה אפילו ערך אחד, שהוקדש כולו לפולקלור או לספרות. הקורא בעל העניין הכללי יותר נעזר ב'ביבליוגראפיה' בסיומו של הכרך – אך חסר שם האינדקס. גם בקובץ השני חסר האינדקס. זו נסיגה לעומת הקובץ הראשון, שניתן למצוא בו שלושה אינדקסים: אינדקס של שמות, אינדקס של התפתחויות פונולוגיות ואינדקס של נושאים. בקובץ הרביעי שוב חסר האינדקס, ואילו בקובץ החמישי יש אינדקס אחד כללי, המהווה שינוי לעומת שלושת האינדקסים בקובץ הראשון. יתר על כן, נאמר 'שמפתח כללי זה עשוי

להיות מעין המשך למפתח המופיע בתרגום האנגלי של "תולדות לשון יידיש" מאת מאקס וויינרפך, שהופיע בהוצאה לאור של אוניברסיטת שיקגו ב־1980' (עמ' 305). בדרך זו עולה כאן מעין שזירה אל דיון מתמשך בבעיות, שהועלו ע"י המלומד המוסמך של מחקרי יידיש, אך בשום אופן עדיין לא נפתרו.

הקובץ הראשון, נוסף על המפתחות המועילים, כלל שלוש רשימות ביבליוגרפיות חלוציות, שנערכו בידי עורך הקובץ (של המקורות למחקרי שלום-עליכם והתרגומים לאנגלית של כתבי שלום-עליכם וי. ל. פרץ). בקובץ הרביעי הוסיף דוד הירש רוסקיס אל עבודות התשתית הביבליוגרפיות הנ"ל ביבליוגרפיה ממצה של כתבי אייזיק מאיר דיק. הקובץ הרביעי הוא אמנם רב־דיסציפלינארי, אך הוא כולל רק שני מחקרים בספרות: מסה ארוכה וטעונה אתגרים על מסעות בנימין השלישי של מנדלי מוכר־ספרים מאת דן מירון ואניטה נוריך, ומחקר על השמוגלארעס של עוזר ווארשאָווסקי מאת סוזאן א. זלוטניק.

עשרה מחברים תורמים תשע מסות בקובץ הרביעי, ואילו בקובץ החמישי התפרסמו אחת־עשרה מסות. לשם השוואה מן הראוי לציין, שבקובץ הראשון פרסמו שישה־עשר מחברים שמונה־עשר ערכים, בקובץ השני פורסמו שישה־עשר ערכים. כלום ניתן להסיק מכך, שחל צמצום במספר חוקרי יידיש? לאו דווקא. עשרה מן המחברים, שהשתתפו בקובץ הראשון, וביניהם ענק־ירוח אחדים (כגון מאקס וויינרפך, דב סדן, שלמה בירנבוים) שבקו חיים לכל חי. לעומת זאת יבדל־ח החוקרים זולתם והם עדיין פעילים בשדה המחקר של תרבות יידיש. מחצית המשתתפים בקובץ הראשון משתתפים גם בקובץ השני, שראה אור מקץ אחת־עשרה שנים לאחריו. שישה מן המחברים המפרסמים בקובץ השלישי, אחד מן התורמים לקובץ הרביעי ואחד מן התורמים לקובץ החמישי – כלולים בין החוקרים הוותיקים, שפרסמו את מחקריהם בשני הקבצים הראשונים.

הקובץ החמישי מכיל אחת־עשרה מסות. כל אחת ממסות אלו מקיפה יותר ואולי אף יסודית יותר מן המסות שפורסמו בקבצים הקודמים. המסות מוקדשות לנושאים בבלשנות, פולקלור, ספרות וביבליוגרפיה. שניים מן המחקרים בלינגוויסטיקה עוסקים בפונולוגיה, אחד דן בבעיות התחביר ואחר – בבעיות המורפולוגיה. אלה הם שלושת הענפים העיקריים של הלינגוויסטיקה. אך יש גם מחקר אחד סוציו־לינגוויסטי, מחקר בסמיוטיקה, מקצוע שאינו מיוצג במחקרי יידיש אלא מעט (ניתן למצוא פחות מתריסר ערכים סמיוטיים בביבליוגרפיה של בראטקובסקי על מחקרי הלינגוויסטיקה בידיש²).

מסתו של כריסטופר הוטון 'נורמאטיביזם ומושג האותנטיות בלינגוויסטיקה של יידיש' (נוסח מעובד של עבודת מ.א., שהוגשה לאוניברסיטת קולומביה בניו־יורק ב־1983) סוקרת באורח מיומן את נושא הנורמאטיביזם בבלשנות של יידיש ומאירה את הניגודים הפנימיים בין השאיפה להסדיר במסגרת של שיטה נורמאטיבית את השפה לעומת הדאגה לשמירתה על כל עוצמותיה הטבעיות, כלומר את האותנטיות שלה. מסה זו מומלצת לכל מי שתקף אי פעם או אף הגן על יסודות הגרמניזמים (הדי־טשמעריש') בידיש.

שלושה מן המאמרים הלינגוויסטיים נוגעים בנושא המרכזי של יידיש כלשון

מעורבת, נושא שמאָקס ווינר־יך דן בו בשעתו בהרחבה ובעומק, אך הוא בכל זאת נשאר פתוח למחקרים נוספים. נייל גייקובס במסתו 'הקטוע והמשיכה בידיש הפולנית: האימפליקאציה של מיוזג הלשון אל חוק פונולוגי' מנתח שתי תופעות פונולוגיות בידיש הפולנית (המרכזית). הקטוע מתרחש, כאשר מילה בידיש הרגילה, התקנית, כמו 'יאָר' (שנה) נהגית (בסוסנוביץ, למשל) 'יואַר' (yuer), או 'בוך' (ספר) נשמע 'ביאַך' (bi awkh). המשיכה, לעומת זאת, ניתנת להדגמה, למשל במילה 'באָד' (בית-מרחץ), הנהגית (ושוב בסוסנוביץ) 'בואַט' (bu-et), והווקאל משוך יותר. גייקובס סבור, שהקטוע וגם המשיכה מוצאם במפגש המקרי בין שני מקורות, שהידיש ניזונה מהם: הקטוע הגרונזי בעברית הטבריינית וקטוע הר' בגרמנית הקדומה, המכונה 'מיטל-הוך-דייטש' (Mittelhochdeutsch). וכך עשויה הידיש 'לשמש דוגמה מצויינת לאינטגרציה המלאה בפונולוגיה הסינכרונית של לשון מעורבת' (עמ' 114).

מאָקס ווינר־יך ראה את ההתחברות התימטית בהטייה כחידה ללא פתרון: 'די געשיכטע פֿון דער קאָנויגאַציע מיטן טעמאַטישן /- E/ וואָס בליבט אין אַלע ווערבאַלע פֿאַרמעס (זשאַלעוועט, הרגעט כנגד נעמט, קלאַנט) איז עדיהיום ניט אויפֿגעקלערט' (די געשיכטע פֿון דער ייִדישער שפראַך, ניו־יאָרק, 1973, עמ' 330, הערה 165.12).

אדוואַרד סטאַנקביץ חוזר אל אותה הבעיה המטרידה במסתו 'הפעלים התימאטיים בידיש'. הוא טוען, שהמרכיב הסלאבי סיפק לידיש לא רק את ההטייה התימאטית, אלא גם 'שורה של תחבולות שהעשירו את המבנה הנגזר שלה והחריפו את הניגוד בין השם לבין הפועל' (עמ' 9). יתר על כן, ההטייה התימאטית אינה מוגבלת אך ורק למרכיבים הסלאביים, אלא מוסיפה עדות לאופייה המעורב של יידיש. כאשר מאָקס ווינר־יך, ובעקבותיו גם חיים גינינגער, טוענים שהמילה 'כאַפֿ' (לחטוף) מוצאה מן ה'מיטל-הוך-דייטש', טוען סטאַנקביץ באורח משכנע, שמקור המילה הוא סלאבי (בפולנית *chapać*, וברוסית *хара́ть*).

הדרישה עם מאָקס ווינר־יך – והרי זו דרך נפלאה לכבד אותו מתוך הערכה ולזכרו – נמשך בין חוקרי היידיש במלוא עוצמתו. אפשר שהאתגר החריף ביותר כלפי השקפותיו של מאָקס ווינר־יך הוצג מצד קבוצה של לינגוויסטים, החולקים על דעתו בעניין מוצאה של לשון יידיש. רוברט ד. קינג במאמרו 'מערכות הווקאלים בידיש המוקדמת: תרומתו של ויליאם ג. מולטון לוויכוח על מוצאה של יידיש' מצביע על כתבי הגרמניסט מולטון כמחזקים את השקפתם של הטוענים, שידיש התהוותה באיזור הדנובה ולא באיזורי הריין. קינג דוחה את הרעיון בדבר 'המרכיב הרומאני', המהווה לבנת-שתייה בתיזה אודות המוצא באיזורי הריין, ומכוון את הדעת אל מוצא דרומי יותר של היידיש במקום המערבי. מסקנתו היא, שהיסודות הגרמניים שייכים לעגה גרמנית מזרחית-מרכזית, או גרמנית עילית. הוא סוקר את הספרות הנוגעת לנושא זה ובודק את הנימוקים של כל גישה. הוא מציין, שיש שלוש תבניות גרמניות מזרח-מרכזיות בידיש, אשר אינן קיימות בבאוואריה. לעומת זאת יש בבאוואריה 'מספר גדול של צורות תבניות משותפות עם יידיש, שאינן בידיש המזרחית-מרכזית' (עמ' 90).

קינג היה סבור מזמן, שהבאווארית מימי הביניים היתה לכל הנכון עגת-המקור של יידיש. אך המגע שלו עם מחקרי מולטון, הנוגעים לטיפולוגיות של מערכת הווקאלים ומידת הסימטריות שלהם, יצר הערפה להנחת המוצא בתחום הגרמנית המזרח-מרכזית, קינג מעלה את האפשרות של מיוזג בתוך המרכיב הגרמני או אף בלעדיו, אך עומד על כך, שיידיש צמחה באיזורים קרובים יותר לארצות הסלאביות ולא דווקא באיזורי הריין. עמדתו של ווינריץ, לעומת זאת, היתה תמיד, שיידיש לא התפתחה מתוך דיאלקט גרמני אחד מסויים. נימוקים פונולוגיים לא יפתרו, כנראה, לעולם את בעיית המוצא של יידיש. נחוצים יותר נתונים היסטוריים וידיעה רבה יותר בתולדות התיישבות היהודים ונדידתם.

הקורא, המצוייד במינוח ובמתודולוגיה של המחקר המודרני בבעיות תחביר, יפיק עניין מן המחקר של אלן פרינס, המבקש לברוק סוג מסויים של המשפט ביידיש, לכל הנכון סוג שלא נחקר עד כה אלא מעט. במאמרה 'על התפקידים הדיסקורסיביים של המבנה התחבירי ביידיש: "עס" משלים והצבת הנושא בסוף המשפט' היא מתבוננת אל משפטי היווי שיש בהם 'עס' משלים והנושא מופיע אחרי הפועל, כגון 'עס איז געשטאָרבן אַ רײַכער גוי' (נפטר גוי עשיר), במקום 'אַ רײַכער גוי איז געשטאָרבן'. המחברת שואלת: מפני מה משתמשים הדוברים במשפטי 'עס' ואילו תפקידים דיסקורסיביים משרתת צורת ביטוי זו. הניתוח שלה מפורט מאוד, ואין כאן מקום לסכמו, אבל היא מגיעה למסקנה, ש'רדחית הנושא היא פונקציונאלית, באשר היא מסמנת יחס מיוחד בינו לבין מה שנאמר במשפט לפניו. דוברים שזו לשונם חשים בזה באורח אינסטינקטיבי. כל הדוגמאות שהמחברת מביאה נלקחו מן הטקסטים המופיעים בספרו של עמנואל אולסוואַנגר רויטע פאַמעראַנצן (שוקן, 1947: יידיש באותיות לאטיניות).

שתי מסות מוקדשות לסופרי יידיש בברית-המועצות. אלה הן שתי המסות היחידות במחקר הספרות. מכל מקום, דניאלה מאנטובאן קוראת מחדש באמצעות נתונים ביוגרפיים והיסטוריים, ומתוך ניתוח טקסטואלי את הסיפור 'אין ווינץ קעלער' (במרתף היין) של דער נסתר ומוצאת בו הרהורים של הסופר אודות תפקידה של הספרות וחובתו של איש-הרוח. מסתו המבריקה של דוד גולדברג: 'מיון, ריאליזם וזהות לאומית בספרות יידיש לילדים בברית-המועצות: ספרי איציק קיפניס לילדים' לא רק עוקבת אחר יחסו של קיפניס אל דמיון וריאליזם בספרי הילדים שלו, אלא חוקרת באורח מפורט את הזיקה בין יצירתו לבין העולם הפוליטי הבלתי יציב בימי סטאלין, שבו נאלץ ליצור.

במסה 'אנו יכולים לקרוא ולהבין: ניתוח סמיוטי של ספר אמריקאי למתחילים והטראנספורמאציה של לימוד קרוא וכתוב' (נוסח מתוקן של עבודת מ.א., שהוגשה למדור של לימודי יידיש באוניברסיטת קולומביה בניו-יורק ב-1987) חוקר ג'פרי שאנדלר את האַנפֿאַנגערס (הספרים למתחילים) בבתי-הספר החילוניים באמריקה הצפונית, שלשון הוראתם יידיש. הראשון מבתי-ספר אלה נוסד ע"י הברית הפועל-יצונית ב-1910. בבואו להתייחס לספרי הלימוד למתחילים 'כאמצעי חשוב של העברת אינפורמאציה תרבותית ועיצוב תרבות לכשעצמה' מוצא המחבר בהם גם 'מקור עשיר של הדרכה לתלמיד'. 29 ספרי הלימוד למתחילים ביידיש, שהוא

רושם את פרטיהם בשולי המאמר, מהווים רשימה ביבליוגרפית מרשימה ובעלת ערך.

רבים מן המאמרים שבקובץ החמישי מהווים לכשעצמם מופת לרבי-דיסציפלינאריות. כך, למשל, מאמרו של רוברט א. רוטשטיין גייט א' ייד אין שענקל ארץ: שירי שיכרות ביידיש' (הולך לו יהודי אל בית-המרזח) – הוא מחקר בפולקלור, אך הוא גם גרוש בעניינים מתחום הלינגוויסטיקה והסוציולוגיה. וכך גם מאמרה של דליה קאופמן על 'התרגום הראשון ליידיש של ויליוס קיסר מאת שקספיר', אשר בו היא מצביעה על שימושו של בצלאל וישניפולסקי בתרגום הרוסי של ד. ל. מיכאלובסקי. מאמר זה הוא הרבה יותר מאשר מחקר בתרגום, באשר הוא עוסק גם בתולדות התיאטרון היהודי ובבעיות לשון וסגנון.

מאמרה הצרפתי של ז'אן באומגרטן – הראשון שרואה אור בלשון זו – *The Field of Yiddish* (פלורנס גוגנהיים-גרינברג פרסמה מאמר בלשון הגרמנית בקובץ השלישי) – היא סקירה ממצה על כתבי-היד ביידיש ב-*Bibliothèque Nationale*. המחברת בחרה בחמישה כתבי-יד, מן המאה ה-15 ועד המאה ה-19, והביאה תמצית של הטקסט (עם ציטוטים במקור). הפרטים על היסודות הפאליאוגרפיים של הטקסט, שהמחברת סיפחה למאמרה, הם בעלי ערך ביבליוגרפי מרשים, באשר אין עד היום קטלוג מפורט של אוסף כתבי-היד ביידיש בספרייה הצרפתית הגדולה.

חלפו בערך עשר שנים בין כרך לכרך. הראשון הופיע ב-1954, השני – ב-1965, השלישי – ב-1969, הרביעי – ב-1980 והחמישי – ב-1993. גם הגורמים התומכים בהוצאות התחלפו, אף כי ההכרח במציאת מקורות כספיים למהדורה מעין זו לא התנדף עד עצם היום הזה. הבה ונקווה, שהקובץ השישי יקדם את פני המאה ה-21 ויהיה מלא וגדוש במחקריהם של מלומדים צעירים ואף של מלומדים ותיקים, שלא הניחו עדיין את עטם. שני שלישי מתוך 50 המחברים של *The Field of Yiddish* הם עדיין בחיים. מכל מקום ברור, שעלה גם דור חדש של חוקרי יידיש.

הערות

1 *The French Review*, סקירה 'המוקדשת לעניינים של מורי הצרפתית', ועל כן היא גם לא בעלת אופי המפגין מומחיות יתירה, והיקפה רחב יותר מאשר *The Field of Yiddish*. נוסף על מאמרים בתחומי נושאים שונים מביא כתב-העת סקירות על ספרים בשטחים הבאים: תולדות הספרות והביקורת; לינגוויסטיקה; ציוויליזאציה; עבודת יצירה; ספרי לימוד; הדרכה לשימוש במחשב; מיתודולוגיה; סרטים; סיוע פדאגוגי. *English Studies*, כתב-עת ללשון אנגלית וספרותה, המופיע בהולנד, אינו מגביל את עצמו בהיקף הנושאים. הוא מפרסם מאמרים על דקדוק הלשון האנגלית העתיקה כמו גם מחקרי ספרות מודרניים. אפילו בכתב-עת בעל תחום התמחות מוגדר יותר כ-*The Linguistic Review* (ברלין/ניו-יורק), ניתן להבחין בהיקף נושאים ניכר. כוונתו לפרסם 'עבודות בתחביר, סמאנטיקה ופונולוגיה בעלות איכות גבוהה, במסגרת

הדקדוק הגנראטיבי והשטחים הקרובים לו, כמו כן גם דיונים ביקורתית בלינגוויסטיקה עיונית כענף של הפסיכולוגיה הקוגניטיבית'. הפילולוג מן הנוסח הישן ייתקל בקשיים בבואו לעקוב אחר כתבי-העת הלינגוויסטיים בני-הזמן. באותה מידה ניתן לציין, שתיאוריה ספרותית נראית מעורפלת וקשה לרבים מן הלומדים, ואפילו רק המינוח שלה מהווה טלטול דעת מכביד.

Joan G. Bratkovsky 1988: *Yiddish Linguistics, A Multilingual Bibliography*, 2
New-York & London.

ובעברית: תולדות התחברות הווקאל (-E-) בהטייה על כל צורותיה המילוליות (כגון במילים ושאלעוועט, הרגעט, לעומת נעמט, קלאַגט) אינה מבוארת עד היום. יודל מאַרק סוקר את העניין בספרו גראמאטיק פֿון דער יידישער פּלל־שפּראַך (ניו-יורק, 1978, עמ' 271) בזו הלשון: 'ווערן געהערן אָדער צו דער ערשטער אָדער צו דער צווייטער קאָניוגאַציע. צו דער ערשטער קאָניוגאַציע געהערן אַלע ווערן, וואָס זייערע פֿלעקסיעס לויט פּערזאָנען קומען צו דירעקט צום ווערבאַלן שטאַם. דוגמאות: מאַכן – דו מאַכ-סט, מיר מאַכ-ן; פֿליען – דו פֿלי-סט, מיר פֿלי-ען; – – – צו דער צווייטער קאָניוגאַציע געהערן די ווערן, וואָס פֿאַר זייערע פֿלעקסיעס לויט פּערזאָנען איז פֿאַראַן אַן /ע/, וואָס איז אָדער אַ טייל פֿון אַ ספּיקס אָדער אַ ספּעציעלער קאָניוגיר־ספּיקס. דוגמאות: האָרעווען – דו האָרעווע-סט, ער האָרעווע-ט – – – צו דער ערשטער קאָניוגאַציע געהערן אַלע ווערן פֿון גערמאַנישן קאָמפּאָנענט פֿון יידיש און כּמעט אַלע ווערן העברעיִזמען. צו דער צווייטער קאָניוגאַציע געהערן די ווערן, וואָס יידיש האָט זיי איבערגענומען פֿון אַ סלאַוויש לשון און די וואָס האָבן אַ ספּיקס, וואָס שטאַמט אָפּ פֿון סלאַוויש און אויך עטלעכע ווערבן־העברעיִזמען'. [ובעברית: פעלים שייכים לנטייה הראשונה או לשנייה. לנטייה הראשונה שייכים כל הפעלים שהטייתם לפי הגופים נוספת באופן בלתי אמצעי אל השורש. דוגמאות: מאַכן (לעשות) – דו מאַכ-סט (אתה עושה), מיר מאַכ-ן (אנחנו עושים); פֿליען (לטוס) – דו פֿלי-סט (אתה טס), מיר פֿלי-ען (אנחנו טסים); – – – אל הנטייה השנייה שייכים הפעלים, שלפני הטייתם לפי הגופים נוסף הווקאל /ע/, שהוא חלק מסיומת או סיומת־הטייה מיוחדת. דוגמאות: האָרעווען (לעמול) – דו האָרעווע-סט (אתה עמל), ער האָרעווע-ט (הוא עמל). אל הנטייה הראשונה שייכים כל הפעלים מן המרכיב הגרמני של יידיש וכמעט כל הפעלים מן המרכיב העברי. אל הנטייה השנייה שייכים הפעלים, שידיש ירשה אותם מאחת הלשונות הסלאביות, ואלה שיש להם סיומת שמקורה בלשון סלאבית וגם פעלים אחרים מן המקור העברי].